

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3402/2024. (XI. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Nyíregyházi Törvényszék 3.Bf.197/2022/35. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Szabó József ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az indítványozót (az alapügyben terhelt, majd elítélt és jelen ügy tárgyát képező perújítás kezdeményezője) a Nyíregyházi Járásbíróság 18.B.96/2011/80. számú ítéletében bűnösnek mondta ki a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 326. § (1) bekezdésébe ütköző, és a (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő bünszervezetben, üzletszerűen elkövetett orgazdaság bűntettében, mint társtettes. Ezért a bíróság büntetésül 3 év 6 hónap fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre, valamint 4 év közügyektől eltiltásra ítélte. A másodfokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék 3.Bf.505/2017/29. számú ítéletével a Járásbíróság döntését megváltoztatta. A megállapított orgazdaság bűntettét folytatólagosan elkövetettnek minősítette és a szabadságvesztés tartamát 5 év fegyházbüntetésre és 5 év közügyektől eltiltásra súlyosbította.
- [3] 1.2. A jogerős ítélet ellen az indítványozó védőjén keresztül perújítási indítványt terjesztett elő a kiszabott büntetés enyhítése érdekében, ugyanis az alapügyben az indítványozó elmeorvosi szakértői vizsgálatára nem került sor és az általa benyújtott magánszakértői szakvélemény szerint a bűncselekmény elkövetésekor a beszámítási képessége korlátozott volt.
- [4] A Nyíregyházi Törvényszék 1.Bpi.996/2018/5. számú végzésével a perújítást elrendelte és a szabadságvesztés végrehajtását félbeszakította. A bíróság álláspontja szerint a beszámítási képesség korlátozottsága új bizonyítéknak számít, és amennyiben ez bizonyításra kerül a terhelttel szemben enyhébb büntetést kell kiszabni.
- [5] 1.3. Ezt követően a perújítás elrendelése folytán ismételten eljáró Nyíregyházi Járásbíróság a 34.Bpi.509/2020/36. számú ítéletével a korábbi döntés rendelkezéseit jelen ügy indítványozója vonatkozásában hatályon kívül helyezte és mérsékelve büntetését 3 év 6 hónap szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte, miután a kirendelt igazságügyi elmeorvosszakértők szakvéleményükben megállapították az indítványozó beszámítási képességének enyhe korlátozottságát a bűncselekmény elkövetésekor.
- [6] Az ügyészség, valamint az indítványozó ellentétes irányú fellebbezése folytán a perújítás során másodfokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék 3.Bf.197/2022/35. számú ítéletével a korábbi döntést megváltoztatta és a perújítást elutasította. Kitért a döntésének indokolásában arra, hogy a másodfokú eljárásban a korábbi és az újabb szakértők szakvéleményének ellentmondásosságára tekintettel, azok egymás jelenlétében történt meghallgatásának eredménytelensége miatt elrendelte a bizonyítás felvételét a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 594. § (1) bekezdése alapján. Ezt követően újabb igazságügyi orvosszakértői vélemény, valamint igazságügyi pszichiáter vélemény bevonására került sor. Az újabb szakvélemények megállapították, hogy az indítványozó elítéltnak a bűncselekmény elkövetésekor nem volt korlátozva a beszámítási képessége, ezért nem volt helye perújítás elrendelésének az ügyben. Kitért továbbá arra is a bíróság, hogy az elítélt egészségi állapota már az alapeljárásban is ismert volt.
- [7] 2. Az indítványozó ezt követően azért fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, mert álláspontja szerint a Nyíregyházi Törvényszék 3.Bf.197/2022/35. számú ítélete sérti az Alaptörvény 28. cikkét és a XXVIII. cikk (1) bekezdését. Mindezekre figyelemmel kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az említett bírósági döntés alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt.

- [8] Panaszában lényegileg a különböző szakértői véleményekben foglalt megállapítások és a bíróság ezek alapján történt perújítást elutasító végzés tekintetében fogalmazott meg az indítványozó. Megismételve az eljárása korábbi szakaszaiban előadottakat, állítása alapján korábbi, organikus eredetű szenvedélybetegsége, alkoholfüggősége miatt kialakult mentális zavar folytán a beszámítási képessége enyhén korlátozott, ami a büntetés kiszabásának korlátlan enyhítésére adott volna lehetőséget. Álláspontja szerint emiatt enyhe mértékben korlátozva volt a cselekményeinek következményei felismerésében és ennek megfelelő magatartás tanúsítására. Hangsúlyozta saját, és a magánszakértőtől beszerzett vélemény alapján, hogy ez a kóros elmeállapot már a bűncselekmény elkövetésekor is fennállt.
- [9] Álláspontja szerint a Nyíregyházi Törvényszék a Be. előterjesztői indokolását nem egy általa alkalmazandó konkrét törvényi rendelkezés céljának megállapítása érdekében vette figyelembe, hanem téves jogi álláspontjának igazolására használta fel, megsértve ezzel az Alaptörvény 28. cikkében foglaltakat, nevezetesen a jogszabályok jogalkotói cél szerinti értelmezését. A bíróság eljárása azáltal, hogy indokolatlanul új szakértőt rendelt ki, valamint annak a kirendelési módja, a jogállamiságban elfogadhatatlan szintű jogbizonytalan helyzetet eredményezett.
- [10] Az indítványozó állítása szerint lényegileg az újabb szakértő kirendelésére szükségtelenül és törvénysértő módon került sor. Vitatta a bíróság döntésének azon megállapítását is, hogy az igazságügyi szakértői működésről szóló 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet a korábban hatályos igazságügyi szakértői tevékenységről szóló 2005. évi LXVII. törvény 31. § (5) bekezdés a) pontja 2016. június 15. napjától hatálytalan. Jelenleg tehát már nem kötelező kettő szakértő kirendelése.
- [11] Az indítványozó álláspontja alapján a miniszteri rendelet nem vesztette hatályát pusztán azzal, hogy a fenti törvényt hatályon kívül helyezték, így amennyiben a büntetőeljárásban elmeállapot orvosszakértői vizsgálatára kerül sor, a vizsgálatot végző szakértők közül az egyiknek igazságügyi pszichiátria, a másiknak pedig igazságügyi orvostan vagy igazságügyi pszichiátria képesítéssel kell rendelkeznie.
- [12] Véleménye szerint a büntetőeljárásban garanciális jelenléttel bír a bizonyítás lefolytatására vonatkozó szabályok megtartása, attól függetlenül, hogy azokat a Be. vagy más törvény illetve alacsonyabb rendű jogszabály állapítja meg. Ennek megfelelően a jogszabályi rendelkezéseknek nem megfelelően megszerzett szakértői vélemény felhasználása sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által deklarált tisztességes eljáráshoz való jogát.
- [13] 3. Az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdései alapján az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [14] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta be. Az indítványozó továbbá jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségét kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [15] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata nem zárja ki azt, hogy a perújítási indítványt elutasító bírósági döntés is önállóan támadható legyen Abtv. 27. §-a szerinti panasz benyújtásával, ebben az esetben azonban kizárólag a perújítási indítvány elbírálását elvégző bíróságok eljárásának, jogértelmezésének az alkotmányossága, így tehát a perújítási indítvány tárgyában hozott bírósági döntések Alaptörvénnyel való összhangja vizsgálható {lásd hasonlóan például: 3014/2020. (II. 4.) AB végzés, Indokolás [12], 3215/2021. (V. 28.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [16] 3.2. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerint alkotmányjogi panasz az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának megsértése esetén nyújtható be. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaznak, így az indítvány e körben teljesítette a törvényi feltételt.
- [17] Az Alkotmánybíróság megjegyzi ugyanakkor, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele, hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozzon [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont, 52. § (1b) bekezdés b) pont].
- [18] Az indítványban szereplő Alaptörvény 28. cikke nem minősül az indítványozó Alaptörvényben biztosított és védett alapjogának, így e rendelkezésre alkotmányjogi panasz egyébként sem alapítható {lásd például: 3004/2021. (I. 14.) AB végzés, Indokolás [24]}.

- [19] 3.3. Az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében az alábbiak szerint – megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntést, indokolja annak Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a megsemmisítését.
- [20] 3.4. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [21] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó elsősorban azért fordult az Alkotmánybírósághoz, mert jogszabálysértő módon keletkezettnek és túlzottan súlyosnak tartja az ügyében hozott bírósági döntést, miután álláspontja alapján a bűncselekmény elkövetésekor a beszámítási képességében korlátozva volt. A panasz így valójában a támadott ítélet – közvetve az alapügyben hozott bírósági döntések – ismételt felülbírálatára irányul. Jelen ügyben is emlékeztetni szükséges azonban arra, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}.
- [22] Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállónan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja az Alkotmánybíróság, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; a legutóbbi gyakorlatból lásd például: 3427/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [23] „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíró szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [24] 4. Annak megítélése, hogy az ügyben felhasznált szakvélemények alapján megállapítható-e az indítványozó beszámítási képességének csökkenése, olyan tényállás-megállapítási, illetőleg bizonyíték-értékelési kérdés, mely a fentiek szerint az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esik. A Nyíregyházi Törvényszék ugyanakkor ítéletében részletesen, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményeknek megfelelően indokolta, hogy miért és mennyiben használta fel a korábbi bírósági eljárás keretében keletkezett szakvéleményeket. Ezen felül részletezte továbbá, hogy milyen jogszabályhely alapján és miért volt szükség újabb szakértők kirendelésére és szakvélemények beszerzésére, melynek felhasználásából következett az indítványozó bizonyítási indítványainak elutasítása is. Mindezt a Nyíregyházi Törvényszék ítéletében ugyancsak kellő részletességgel indokolta, továbbá kitért arra is, hogy az indítványozó egészségi állapota már az alapeljárás alatt is végig ismert volt. Önmagában az a tény pedig, hogy az indítványozó az eljáró bíróság jogértelmezését, jogi álláspontját nem osztja, illetőleg a tényállás megállapítását, vagy a bizonyítékok értékelését vitatja, alapvetően nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó alkotmányjogi, hanem szakjogi-törvényértelmezési kérdés. Hangsúlyozza e körben az Alkotmánybíróság, hogy nem tekinthető az eljárás tisztességesége [XXVIII. cikk (1) bekezdés] követelményrendszerén belül értékelhető alkotmányossági kérdésnek önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntéseket tévesnek, magára nézve sérelmesnek tartja {lásd hasonlóan például: 3427/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [14]}.

- [25] 5. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz részben nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában írt törvényi feltételnek, továbbá nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2024. október 15.

Dr. Patyi András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2474/2023.

